

SECTION 9. LANGUAGE AND COMMUNICATION MEDIA

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-624-9-31>

STYLISTIC PECULIARITIES OF SYNTACTIC PLEONASM IN BORIS JOHNSON'S POLITICAL DISCOURSE

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОГО ПЛЕОНАЗМУ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ БОРИСА ДЖОНСОНА

Anikin O. M.

*English Teacher, Methodist Teacher,
Starokostiantyniv Educational Complex
«Specialized Primary School,
Gymnasium» named after the Hero
of Ukraine S. Bondarchuk
Starokostiantyniv, Khmelnytskyi region,
Ukraine*

Анікін О. М.

*учитель-методист, учитель
англійської мови,
Старокостянтинівський навчально-
виховний комплекс «Спеціалізована
школа І ступеня, гімназія»
Старокостянтинівської міської ради
Хмельницької області
імені Героя України
С. М. Бондарчука
м. Старокостянтинів, Хмельницька
область, Україна*

Плеоназм (від грец. πλεονασμός – надлишок, надмірність) – надлишковість засобів, що використовуються для передачі лексичного чи граматичного змісту висловлювання [5]. Плеоназм можна використовувати як у реченні, так і в ширшому контексті: все речення може фактично повторювати одне і те ж саме.

Згідно Ватлі, плеоназм – це використання одного слова для іншого слова, яке насправді може стояти окремо [6]. Додаткові слова або плеонастичні слова здебільшого описуються як непотрібні, хоча плеонастичні вирази можуть використовуватися навмисно для досягнення лінгвістичних, поетичних і літературних ефектів. Оскільки вони використовуються як риторичне повторення, вони корисні для посилення думки, ідеї чи проблеми. Крім того, вони є частиною ідіоматичної мови, професійної та наукової писемності. Явище плеоназму багато в чому зумовлює стилістичне та лексико-семантичне забарвлення сучасної англійської мови.

Політичний дискурс має багато специфічних властивостей, зокрема екстралінгвістичні особливості, опосередкованість, а також обмежує використання мовних і немовних комплексів. Вітчизняні та зарубіжні дослідники теорії ораторського мистецтва, такі як С. Д. Абрамович [1] та ін., у цих гіперлінгвістичних межах виділяють час, місце, роль і характеристики аудиторій, таких як виступи в парламенті, збори виборців тощо. Крім того, політична промова передбачає квазіспонтанність, якщо оратор не покладається на письмовий текст. Підготовка виступів має виключно тематичний характер і може розглядатися як власний екстралінгвістичний чинник, зумовлений специфікою публічного виступу: надання точної та вичерпної інформації аудиторії.

За комунікативною формою публічне мовлення є монологом, проте багато сучасних вчених відзначають у головній рисі мовленнєвого монологу елемент його діалогізму, що є крайньою ознакою мистецтва слова. Перший і головний закон сучасної загальної риторики – закон гармонійного діалогу – показує, що слухач – це не пасивний об'єкт, якому необхідно лише донести інформацію, а найактивніший об'єкт, на якого необхідно впливати. Через це завдання оратора полягає в тому, щоб «пробудити власний внутрішній голос слухача і встановити зі слухачем гармонійні двосторонні стосунки» [2], таким чином оратор не тільки впливає, але й взаємодіє з аудиторією [3]. Також ми помітили, що характерною рисою виступів є необхідність чітко й адекватно донести певне повідомлення, здійснюючи при цьому правильний вплив на аудиторію. У цьому випадку побудова тексту політичної промови залежить від конкретних обставин аудиторії, на яку необхідно впливати.

Russel та Cohn розрізняють такі типи синтаксичного плеоназму [4].

a. Multiple Negation. Це повтор негативного слова, наприклад, у виразі «...And if the worst happens, and President Zelensky's government isn't no longer able to function in Kyiv, we must prepare to support them whatever happens in the weeks ahead...» [8]. Цей приклад показує, що негативне слово зустрічається з іншим негативним словом – словом «isn't» та словом «no longer». Якщо два мінус-слова з'являються поспіль, вони можуть скасовувати одне одного, що робить його граматично неправильним.

b. Multiple Affirmation. Це ще одне повторення слів у стверджувальному реченні. Прикладом цього багаторазового підтвердження є «...Yeah, you are right, we must emphasize every day that it is putin's regime which is exacting from its own people an unacceptable cost for an unnecessary war – a war of choice – that should end as soon as possible...» [8]. Дане багаторазове підтвердження Борис Джонсон використовує для підтвердження чиясь думки. Цей приклад показує, що використо-

вується подвійне твердження. Хоча вирази граматично правильні, вони все одно вважаються плеонастичними виразами.

c. *Pleonastic Subject Pronoun*. Це плеоназм, який зустрічається в реченні, де інше слово використовується для позначення підмета, який уже зустрічався в реченні, наприклад: «...Brave young soldiers and innocent civilians, they are being cut down, tanks are rumbling through towns and cities, missiles raining indiscriminately from the skies...» [7], займенник «they» в цьому прикладі зайвий.

d. *Double Possession*. Це використання подвійного родового відмінка у виразі. Наприклад, у фразі «...And we will of course use the position of Britain's in every international forum to condemn the onslaught against Ukraine...» [9] є слово «Britain's», що вже означає присвійний відмінок. Політик до цього ж ще вживає слово «of», що є зайвим. Таких непотрібних додаткових слів можна уникнути, просто сказавши «the Britain's position».

e. *Multiple Quality Gradation*. Це повторення слів, які вказують на оцінку в порівнянні. Наприклад, «...Now we will do more with our friends to exclude russian banks from the SWIFT system, freeze their assets and restrict trade, and we will go further in our efforts to sanction those who are more closer to the putin regime...» [8], «...putin's invasion has already forced hundreds of thousands of people to flee their homes and we must prepare for an even more larger outflow, perhaps numbered in the millions...» [8], «...So, we will make it more easier for Ukrainians already living in the UK to bring their relatives to our country...» [8]. Ці приклади вважаються плеонастичними виразами, оскільки можна уникнути використання слова «more», але як ми можемо зауважити, воно все ще широко використовується політиком Борисом Джонсоном.

f. *Emphatic Reflexive Pronoun*. Це плеоназм, який використовується зі словами «myself», «yourself», «himself», будь-якими словами, які мають суфікс «-self». Емфатичні зворотні займенники є абсолютно правильними виразами, які виконують життєво важливу функцію: вони підкреслюють займенники. Цей плеоназм можна побачити у виразах «...And I'm myself grateful for the determination of President Biden...» [8], «...And as Prime Minister I speak for us all in the United Kingdom when I myself once again say Slava Ukraini...» [7], «...So I myself welcome again Chancellor Scholz's excellent decision to halt the certification of Nord Stream 2...» [9].

g. *Pleonastic Conjunction*. Сполучник «that» необов'язковий під час об'єднання дієслівного словосполучення з реченням. Хоча обидва речення правильні граматично, сполучник «that» є плеонастичним. Наприклад, «...Two weeks ago, when I met Mateusz and the Polish government, we agreed that our countries would stand shoulder to shoulder

der...» [8], «...They know that if putin succeeds in trampling Ukraine, his imperial ambitions would not end at that country's borders...» [8], «...The path ahead will require patience and resolve, and we must be rational in our response – and recognise that russia is capable both of misunderstanding and misrepresenting what we say...» [8].

Отже, найбільшу кількість виявлених нами плеоназмів в політичному дискурсі Бориса Джонсона становлять плеоназми групи *Pleonastic Conjunction* (20 одиниць), другу групу за чисельністю становлять плеоназми групи *Multiple Negation* (4 одиниці), третє місце – плеоназми таких груп як *Multiple Affirmation*, *Multiple Quality Gradation*, *Emphatic Reflexive Pronoun* (по 3 одиниці), далі – *Double Possession* (2 одиниці) та найменша кількість плеоназмів у групі *Pleonastic Subject Pronoun* (1 одиниця). Аналіз даних засвідчив, що плеоназм як властивість політичного дискурсу виявляє себе у повторенні чи синонімічному дублюванні лексем або граматичних форм, а також у надто багатослівній передачі змісту, який може бути висловлено коротше. Плеоназм може реалізовуватись і в межах речення, і у ширшому контексті: цілі речення можуть практично дублювати той самий зміст.

Дослідження стилістичних особливостей синтаксичного плеоназму у політичному дискурсі є важливою частиною дослідження плеонастичних словосполучень сучасного англомовного політичного дискурсу, оскільки воно дозволяє розширити знання про ці одиниці мови. Основна функція плеонастичних словосполучень визначається прагматичними факторами мовець – слухач – ситуація. Функціональне призначення плеонастичного словосполучення визначаються локалізацією в дискурсі, за допомогою якого усувається надлишковість й розкривається значення.

Проведений нами аналіз дав змогу виявити стилістичні особливості синтаксичного плеоназму та розподілити виявлені нами плеоназми, а саме 36 одиниць, у відповідні типи, відібраних методом суцільної вибірки з політичних промов Бориса Джонсона, а саме виступ Прем'єр-міністра перед Палатою Громад з приводу подій в Україні 24 лютого 2022 р., звернення Прем'єр-міністра Бориса Джонсона до народу України та росії 27 лютого 2022 р., промова Прем'єр-міністра в Польщі щодо російського вторгнення в Україну 1 березня 2022 р.

Отже, плеоназм як властивість політичного дискурсу виявляє себе у повторенні чи синонімічному дублюванні лексем або граматичних форм, а також у надто багатослівній передачі змісту, який може бути висловлено коротше.

Література:

1. Абрамович С. Д. Мовленнєва комунікація. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 472 с.
2. Нарійчук М. Ф. Англомовний політичний дискурс і між-культурна комунікація: лінгводидактичний аспект. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. 2013. (№ 33). С. 109–111.
3. Пода Т.А. Дискурс влади та владні відносини у постсучасності: соціально-філософський аспект. *Вісник НАУ. Серія : Філософія. Культурологія*. 2015. Вип. № 21(1). С. 64–68.
4. Lehmann C. Pleonasm and hypercharacterization. In *Yearbook of Morphology*. Heidelberg : Springer, 2005. P. 119–154.
5. Oxford Dictionary of English, 3rd Edition. Oxford University Press, 2010.
6. Plett H. F. Pleonasm. In *Encyclopedia of Rhetoric*. England: Oxford University Press, 2006.
7. Prime Minister Boris Johnson's message to the people of Ukraine and russia: 27 February 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dY6a5b9vfv4> (дата звернення: 05.10.2025).
8. Prime Minister's speech in Poland on the russian invasion of Ukraine: 1 March 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-in-poland-on-the-russian-invasion-of-ukraine-1-march-2022> (дата звернення: 05.10.2025).
9. Prime Minister's statement to the House of Commons on Ukraine: 24 February 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tw6SXwglII> (дата звернення: 05.10.2025).